

PRINCETON; OXFORD: Princeton University Press, 2002. Accessed November 22, 2020. doi:10.2307/j.ctv10crg7c.11.

10. BROCKETT, GAVIN D. "IMAGINING THE SECULAR NATION: MUSTAFA KEMAL AND THE CREATION OF MODERN TURKEY." In *How Happy to Call Oneself a Turk*, 25-54. University of Texas Press, 2011. Accessed November 22, 2020. <http://www.jstor.org/stable/10.7560/723597.8>.

11. Hanioglu, M. Şükrü. "Muslim Communism?: The Turkish War of Independence." In *Ataturk: An Intellectual Biography*, 86-128. Princeton; Oxford: Princeton University Press, 2011. Accessed November 22, 2020. doi:10.2307/j.ctt1h1hx88.13.

12. Yilmaz, Ihsan. "Secular Law and the Emergence of Unofficial Turkish Islamic Law." *Middle East Journal* 56, no. 1 (2002): 113-31. Accessed November 22, 2020. <http://www.jstor.org/stable/4329723>.

13. Kavas, Serap. "Turkish Modernization: Present Challenges within the Context of the AK Party and the European Union." *Insight Turkey* 8, no. 4 (2006): 33-48. Accessed November 22, 2020. <http://www.jstor.org/stable/26328648>.

14. Dönmez, Rasim Özgür. "The Re-birth Pangs of New Turkey in the 21st Century." *SEER: Journal for Labour and Social Affairs in Eastern Europe* 13, no. 1 (2010): 55-67. Accessed November 22, 2020. <http://www.jstor.org/stable/43293346>.

15. Kanra, Bora. "Democracy, Islam and Dialogue: The Case of Turkey." *Government and Opposition* 40, no. 4 (2005): 515-39. Accessed November 22, 2020. <http://www.jstor.org/stable/44483130>.

16. An-Na'im, Abdullahi Ahmed. "Turkey: Contradictions of Authoritarian Secularism." In *Islam and the Secular State*, 182-222. Cambridge, Massachusetts; London, England: Harvard University Press, 2008. Accessed November 22, 2020. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt13x0hj3.8>.

XFTAP 11.15.69

<https://doi.org/10.51889/2021-1.1728-8940.04>

А.С.Джунусова¹, Б.Б.Бюлегенова¹, К.Д.Жанпейсова¹

*¹ Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Қазақстан*

ҚОҒАМНЫҢ ЖАҢҒЫРУ КОНТЕКСТІНДЕГІ ЖАСТАР САЯСАТЫ: ҚАЛЫПТАСУЫ МЕН ДАМУЫ

Аңдатпа

Қоғамның жаңғыру контекстіндегі жастар- қоғамдағы өзгерістердің басты факторы. Бүгінгі жастар қазіргі қоғамның саяси, экономикалық және әлеуметтік, мәдени құрылымын айқындайтын катализатор болып табылады. Мақалада Қазақстан Республикасында мемлекеттік жастар саясатының қалыптасуы мен жүзеге асырылуы қарастырылған. Мемлекеттік жастар саясаты мемлекет жүзеге асыратын және жастарды қолдауға бағытталған саяси, әлеуметтік-экономикалық, мәдени бағыттары қарастырылған. ҚР мемлекеттік жастар саясатына негіз болған принциптердің арасында әлеуметтік-демографиялық топ ретінде жастардың мүдделері мен қажеттіктері алға қойылған. Жастар қоғамның, тұтас мемлекеттің дамуына ықпалын тигізетін- қоғамның негізгі күші болып табылады.

Түйін сөздер: жастар, мемлекеттік жастар саясаты, мемлекеттік жастар саясатының тұжырымдамасы, бағдарлама, жаңғыру, үрдіс, білім, еріктілер, жастардың даму индексі

A. Dzhunusova¹, B. Biulegenov¹, K. Zhanpeisova¹

¹ L.N. Gumilyov Eurasian National University
Kazakhstan

YOUTH POLICY IN THE CONTEXT OF MODERNIZATION OF SOCIETY: FORMATION AND DEVELOPMENT

Abstract

Youth is a key factor in social change. Young people are catalysts that define the political, economic, social and cultural structure of modern society. The article focuses on the need for youth policy as a special focus of the state on the basis of the role and place of youth in society. The issues of the formation and implementation of the state youth policy in the Republic of Kazakhstan. State youth policy has been concluded as a political, socio-economic, legal and organizational system that the state implements and supports young people. Among the principles that are based on the state youth policy of the Republic of Kazakhstan are the interests and needs of youth as a social and demographic group. The emphasis is placed on the development of a society, a whole nation, and their attitude toward this issue.

Keywords: youth, state, government, state youth policy, conception, law, program, modernization, process, reform, youth development index.

A.С.Джунусова¹, Б.Б.Бюлегенова¹, К.Д.Жанпейсова¹

¹ Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева
Казakhstan

МОЛОДЕЖНАЯ ПОЛИТИКА В КОНТЕКСТЕ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБЩЕСТВА: СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ

Аннотация

Молодежь-главный фактор перемен в обществе. Молодежь является катализатором, определяющим политическую, экономическую и социальную, культурную структуру современного общества. В статье обоснована необходимость молодежной политики как специального направления деятельности государства на основе определения роли и места молодежи в обществе. Определены вопросы формирования и реализации государственной молодежной политики в Республике Казахстан. Государственная молодежная политика сформулирована как система политических, социально-экономических, правовых и организационных мер, осуществляемых государством и направленных на поддержку молодежи. Среди основополагающих принципов государственной молодежной политики РК, как социально-демографическая группа, поставлены интересы и потребности молодежи. Молодежь во многом обращается к развитию общества, государства в целом, их отношения к этому вопросу.

Ключевые слова: молодежь, государство, власть, государственная молодежная политика, концепция, закон, программа, модернизация, процесс, реформалану, индекс развития молодежи.

Кіріспе. Жастар мемлекеттің және қоғамның әлеуметтік құрылымындағы маңызды топ болып табылады. Ресми мәліметтерге қарасақ, республика халқының 30 пайызын құрайды. Қазақстан жастары қазіргі білімі, кәсіптік, рухани және мәдени дайындығымен мемлекеттің келешегін айқындайды.

И.М.Ильинскийдің жетекшілігімен ресейлік ұжымдық авторлар - жастарға нақты сипаттама береді: «Жастар - бұл жас ерекшелік сипатына қарай жинақталған қоғамның әлеуметтік - демографиялық тобы, әлеуметтік жағдайының ерекшелігі мен әлеуметтік - психологиялық ерекшелігіне байланысты әлеуметтік - экономикалық және мәдени даму деңгейі арқылы анықталатын топ». «Жастар» түсінігінің қазіргі жас ерекшелік интервалы 13 - 14 жастан 29 - 30 жасқа дейін» [1, б. 54]

Қазақстан Республикасының мемлекеттік жастар саясаты тұжырымдамасы [2, б. 105] жалпыға бірдей адам құқықтары Декларациясын өзекті идеялары мен қағидаларына, БҰҰ Бас Ассамблеясының “Жастар дамуының 2000 жылға дейінгі дүние жүзілік іс-қимыл бағдарламасының 50/81 қарарына, сәби құқықтары туралы конвенцияға, Қазақстан Республикасының Конституциясына және ел Президентінің Қазақстан халқына арнаған «Қазақстан 2030. Барлық Қазақстандықтардың өсіп-өркендеуіне, қауіпсіздігі және әлауқатының артуы» атты жолдауына сүйенеді [3].

Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік жастар саясаты жастардың рухани, мәдени, білім алуы, кәсіби қалыптасуы мен дене тәрбиесін дамытуы үшін әлеуметтік-экономикалық, құқықтық, ұйымдастырушылық жағдайлар мен кепілдіктер жасау, бүкіл қоғам мүддесі үшін олардың шығармашылық әлеуетін ашу мақсатында жүзеге асырылады. Жастардың даму деңгейі, олардың мүмкіндіктер мен құндылықтарға ұмтылысы, мемлекеттің экономикалық, саяси және қоғамдық, әлеуметтік, мәдени өмірге қатысуымен Қазақстанның болашағымен тығыз байланысты.

Нәтижелер мен талқылау. Негізгі мақсат қазіргі қоғамның жаңғыру контекстіндегі жастардың саяси белсенділігінің қалыптасуы мен дамуы, мемлекеттік жастар саясатының жағдайын салыстырмалы талдап, мониторинг, контент, статистикалық талдауларды пайдалана отырып, негізгі орын алған мәселелердің саяси - әлеуметтік сипатын анықтап, Қазақстан Республикасының мемлекеттік жастар саясатын және жастардың қоғамдағы саяси белсенділігін талдау.

Негізгі міндеттері ретінде қарастыратынымыз:

- Бүгінгі таңда Қазақстанда жастар саясаты саласында қазақстандық ғалымдардың еңбектеріне шолу жасау;
- Жастар саясатының негізгі сипаттары мен бағыттарын талдау, тетіктерін қарастыру оның іске асырылу жолдарын анықтау;
- Қоғамның жаңғыру контекстіндегі жастардың саяси белсенділігінің қалыптасуы мен дамуы қарастыру.

Жастар саясатын өз алдына жеке бағыт ретінде бағыт қарастыру ХХ ғасырдың 60-70 жылдардан басталды. Кеңес Одағы тұсында жүргізілген жастар саясаты сол кездегі жастарға қатысты қабылданған бұйрықтарда олардың материалдық жағдайын жақсарту, белгілі бір кәсіпке баулу, білім және жоғары дәрежедегі мамандық беру дем алысын тиімді де, жақсы етіп ұйымдастыруға баса мән берілген. 60 жылдары жастарға қатысты саясатта өзгерту әрекеттері байқалды. 1966 жылдардан бастап «Жастар туралы» заңмен жұмыс істеу басталды. Бұл құжатта әртүрлі жастар тобына саяси және құқықтық кепілдік беретін, қоғамда өз орнын табуға көмектесетін, әлеуметтік саяси белсенділігін арттыратын қолданыстағы және жаңадан әзірленген заңдарды енгізу көзделді. Жастар мәселесінің маңыздылығы мен ерекшелігін мойындап, оны шешудің құқықтық астарын іздей бастауы сол кездегі саясаттың негізгі артықшылығы болды. 80 жылдары жастар мәселесі қоғамда ерекше орын ала бастады. Жастар - бұл қоғамның өнімі және түрленуші күші. Бұл шындықты түсіну үшін өсіп келе жатқан ұрпаққа қатысты объективті дұрыс саясаттың, алғы шарты болып табылады. Адам өмірге, келешекке негіз болып табылатын қатынастар жүйесімен, өндіруші күштердің материалдық және рухани байлықпен керсетілген белгі дегенмен, мәдениетпен күнделікті кездесетін өмір жолының сипаты, оның бағыты, оның түрленуінің күші көптеген жағдайда адам басынан өткен жағдайларымен анықталады. Теориялық тұрғыда әр адам өмірде рационалды өмір сүруге құқылы, олардың асырылуы да

мүмкін, немесе іске асырылмауы да мүмкін, кей жағдайларда ол бірте- бірте қоғамдық дамудың ыдырауына алып келеді.

Саясаттану жеке тұлғаны қоғамдық-саяси өмірдің нақтылы тарихи жағдайлары қалыптастырған, саяси саналы, басқалардың бағыт-бағдары мен іс-әрекетіне түбірлі ықпал ете алатын, саяси көзқарастар мен шешімдерге өзгерістер енгізіп, саясатты жасаушы жеке адам деген мәнде белгілейді. Жеке тұлғаның адами сапа-қасиеттерді қоршаған ортада қарым-қатынас жасау кезінде қалыптасатыны белгілі. Осымен байланысты саясаттанушы ғалым Ж.К.Симтиков тұжырымдағандай: «...жастардың саяси әлеуметтенуін қарастыру Қазақстан жастары саясатының өзіне тән ерекшеліктерін түсінуге көмектеседі» [4].

Мемлекеттік жастар саясатының қажеттілігі жас өркеннің өмірге қадам басып, қоғамда өз құқығын иеленумен, оның алдында жауапкершілік арқалау сәтінде бетпе-бет келетін өмір мәресінің қиындықтарымен айқындалады. Жастар саясатын қалыптастыра отырып, мемлекет жастардан келешекте маңызды салмаққа ие болар халықтың бірден-бір белсенді тобы екендігін ескереді. Мұның өзі жастардың мемлекеттік құрылысындағы рөлі мен орнын жете бағалауға жол беруді көздейді. Мемлекеттік жастар саясатының дәстүрлі әлеуметтік саясаты айырмасы ол жастардың еңбек пен шығармашылық қуатын айқындайтын белсенді де жаңаша, өндірушілік аспектілерден тұрады. Бұл мемлекеттік жастар саясатының қоғамының стратегиялық ресурстарын дамытудағы бірден-бір маңызды бағыт ретінде қарастыруға мүмкіндік береді.

Жастар саясатының қазіргі заманғы екі моделі ең танымал болып саналады. Олар: жастар саясаты саласындағы мемлекеттің жетекші рөлі бар еуропалық және мемлекеттік органдардың жүйелі қатысуынсыз тек қана ерікті қызметті жастар ұйымдарын және бірлестіктерді қолдауға негізделген ағылшын-саксондық. Бірақта, бірінші модельде мемлекеттік жастар саясатының түрі басым, екіншісінде қоғамдық жастар саясатының түрі басым болып табылады. Қазақстан мәдени-өркениеттік, саяси, әлеуметтік-экономикалық, құқықтық және т.б. қатынастардағы айырмашылықтарға негізделген өзінің ерекшеліктерін ескере отырып, жастар саясатының бірінші моделіне ұмтылады. Бұл модель "...мемлекеттің ерекше рөліне, жастар мен жастар ұйымдарын қолдау шараларын заңмен нақты регламенттеуге негізделеді.

Бүгінгі таңда Қазақстанда жастар саясаты саласында қазақстандық ғалымдардың бірқатар зерттеулері бар (Г. Әбдікерова, Г. Әбдірайымова, З. Айдарбеков, М. Әженов, К.Биекенов, Қ. Ғабдуллин, Ш. Жаманбалаева, М. Жүсіпова, Л. Зайниева, Л. Изтелеуова, Н.Калашникова, Д. Қалетаев, Ж.К-Симтиков М. Махмутова, У. Садықова, М. Садырова, А.Сәрсенбаева, Г. Телебаев, А. Тесленко, З. Шаукенова, Г. Шойкин, Б.Бюлегенова, И.Рыстина және т. б.).

Мемлекеттік жастар саясаты жас адамға қатысты Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық, саяси және мәдени дамуын қамтамасыз етуге, жас азаматтардың бойында патриотизм мен еліміздің тарихы мен мәдениетіне, басқа халықтарға деген құрметті қалыптастыруға, адам құқықтарын сақтауға бағытталған мемлекеттің стратегиялық бағытын білдіреді. Мемлекеттік жастар саясаты мемлекеттің жас адамның жеке басын өзін-өзі іске асыру және жастар бірлестіктерін, қозғалыстар мен бастамаларды дамыту үшін құқықтық экономикалық және ұйымдастырушылық жағдайлар мен кепілдіктер жасауға бағытталған қызметі болып табылады. Бұл саясаттың міндеттері: жастардың құқықтарын, бостандықтары мен мүдделерін қорғау; оған көмек көрсету және әлеуметтік қызметтер көрсету; ұлдар мен қыздардың әлеуметтік маңызы бар бастамаларын іске асыру болып табылады. Мемлекеттік жастар саясатын қалыптастыру және іске асыру жүйесі: мемлекеттік жастар саясаты жөніндегі арнайы заңнаманы; жастар саясатын мемлекеттік реттеуді; мемлекеттік жастар саясатын жоспарлы және қаржылық қамтамасыз етуді қамтиды.

Мемлекеттік жастар саясатын әзірлеу және іске асыру екі деңгейде жүзеге асырылады: жалпы республикалық және өңірлік. Бұл саясат, бірінші кезекте, жастардың еңбек әлеуетін іске асыруға, қалыпты тамақтануға, тұрғын үй - тұрмыстық құрылғыға, оқуға және т.б.

қажетті қаражатты өзі табуға мүмкіндік беретін өндірістік қызмет үшін қолайлы жағдайлар жасауға бағытталған.

Қазақстандағы мемлекеттік жастар саясаты мынадай қағидаттарға негізделеді:

1. Жастар саясатын қалыптастыру мен іске асыруда жеке тұлғаның мемлекеттік, қоғамдық мүдделері мен құқықтарын үйлестіру.

2. Жас азаматтарды жастар мен жалпы қоғамға қатысты саясатты, бағдарламаларды қалыптастыру мен іске асыруға тікелей қатысуға тарту.

3. Жас азаматтардың әлеуметтік мәртебесінің шектеулі жасымен байланысты орнын толтыру үшін қажетті олардың құқықтық және әлеуметтік қорғалуын қамтамасыз ету.

4. Жас азаматқа мемлекет кепілдік берген ең төменгі әлеуметтік қызметтерді ұсыну, олардың көлемі, түрлері мен сапасы жеке адамның қажетті дамуын және дербес өмірге дайындықты қамтамасыз етуі тиіс оқыту, тәрбиелеу, рухани және дене бітімінің дамуы, денсаулығын сақтау, кәсіби даярлау бойынша.

5. Жастарға қатысты іс-шаралар мен бағдарламаларды қаржыландырудағы мемлекеттік органдар мен мекемелердің тиісті қызметімен салыстырғанда қоғамдық бастамалардың басымдылығы

Мемлекеттік жастар саясатының мақсаттары:

1. Жастардың әлеуметтік, мәдени, рухани және физикалық дамуына жәрдемдесу.
2. Жастарды қоғамның әлеуметтік-экономикалық, саяси және мәдени өміріне неғұрлым толық қосу үшін жағдай жасау.
3. Жас адамның өз өмір жолын таңдауда, жеке табысқа жетуде мүмкіндіктерін кеңейту.
4. Жастардың және бүкіл қоғамның қоғамдық дамуы мүддесінде жастардың инновациялық әлеуетін іске асыру.

Мемлекеттік жастар саясатының мақсаты ҚР мемлекеттік билік пен басқарудың барлық деңгейінде жүзеге асырылады. Жастар саясатын іске асыру саласындағы тиісті мемлекеттік органдар белгілейтін міндеттер оның мақсаттарына қайшы келмеуге тиіс. Қазақстан Республикасындағы жастармен жұмыс жүргізу мемлекеттік саясаттың ең маңызды, әрі жауапты істерінің бірі болып табылады. Дербес мемлекетіміздің дамуы кезінде, әлеуметтік-экономикалық, саяси және мәдени өзгерістері белең алған кезеңінде республикамыздың жігіттері мен бойжеткендері қоғамның, дамыған елдер қатарына қосылуда, дамудың қарқынды болуына елеулі үлес қоса алады, әрі елдің жаңа сапалы көрінісіне бет бұруына көмектесуі тиіс:

- мемлекеттік жастар саясатының қажеттілігімен,
- тиімді жастар саясатын құру тұжырымдамасын жасау,
- жастардың саясатқа деген көзқарастары мен белсенділігін арттыру арқылы қоғамдық маңызды мәселелерді шешу, қоғам болашағын анықтайтын жастарды саяси ынталандыру, төртіншіден, елдегі жастардың саяси құндылықтарға бейімделу деңгейін көтеру аса маңызды болып отыр.

Рухани жаңғырудың аясында ел дамуындағы ең өзекті мәселе - мемлекеттің жастарға деген жаңаша қарым-қатынасын қалыптастыру болып табылады. Бұл жөнінде Н.Ә.Назарбаев былай деген болатын: «Біз бұл ретте жаңа құндылықтар жүйесіне тезірек бейімделіп кеткен, болашаққа жаңаша көзқарасы бар жас ұрпаққа сүйене отырып, бұқаралық сананы төзімділікпен жаңғыртуға тиіспіз» [5].

Жастар - мемлекеттің ең басты стратегиялық, әлеуметтік, электоральді ресурстарының бірі. Қоғам болашағының жаңару процесі мен одан кейінгі дамуы жастарға байланысты. Дамудың өзгерісті кезеңінде жастардың рөлі жоғарылату тенденциясына ие. Жаңа ойлардың желісін жақсартуға бағытталумен үйлесетін болса айрықша әлеуметтік топ ретінде жігерлілік, белсенділік танытады.

Демократиялық сәйкестікті дамыту, сонымен қатар мемлекетті басқаруда жастардың белсенді қатысуы және барлық қоғам үшін маңызды шешімдер қабылдауды ұйғару керек.

Дамыған мемлекеттерде жастардың саяси тәртібі және саяси ортаға қосылуын көрсете отырып, саяси қатысу плюрализмімен ерекшеленеді, тұлғаның дамуындағы өзіндік индикатор жастардың белсенді азаматтық позиция көрсеткіші болып табылады.

Қазақстан Республикасында жастардың саяси тәртібіне еліміздегі саяси үрдістерді республикадағы саяси жалпы ахуалдарға ауқымды әсер етіп жастардың саясатқа қатысуы еліміздегі болып жатқан үрдеріс мүмкіндіктер мен өкілеттіктермен әсер етеді. Сондай-ақ потенциалды саясат жастардың алдында тұрған өзінің құқығы мен қызығушылықтарының таралуын қамтамасыз ететін құралы болып табылады.

Қазіргі таңда Қазақстанның күрделілігін трансформациялық кезеңде бастан өткеруі елдегі саяси жаңаруларды позитивті потенциалды таратып, объективті және субъективті себептер белгілі деңгейде өзінің белсенді позициясын жоғалтып, жастардың саяси тәртібі сәйкес түрмен ескеріледі.

Жастардың феноменінің қоғамдық түсінігін Қазақстанда демократиялық, құқықтық - әлеуметтік мемлекетті құру рөлін қарастырмай, қоғам жаңа цивилизациялық жетістіктерге, үрдістерге жете алмайды.

Қазақстан-2050 Стратегиясы - қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты атты 2012 жылы 14 желтоқсанда Қазақстан халқына арнаған Жолдауында: —Мен сөзімді, әсіресе, жастарымызға арнағым келеді. Бүгін мен жариялаған Жаңа саяси және экономикалық бағыт сіздерге жақсы білім беруді, яғни бұдан да лайықтырақ болашақ сыйлауды көздейді. Мен сіздерге – жаңа буын қазақстандықтарға сенім артамын. Сіздер Жаңа бағыттың қозғаушы күшіне айналуға тиіссіздер. Мемлекет басшысы ретінде мен әрдайым сіздердің оқуларыңыз бен өсіп-өнулеріңіз үшін барлық жағдайды жасауға тырыстым. Әлемдік деңгейдегі университет, зияткерлік мектептер аштым, «Болашақ» бағдарламасын құрдым. Қазір мемлекеттік жастар саясатының жаңа тұжырымдамасы әзірленуде» деген болатын [6].

Қорытынды. Осы орайда, «Дипломмен ауылға», «Жасыл ел» жасақтары, «Жастар практикасы», «Жастардың кадрлық резерві», «Мәңгілік ел жастары», «Жайдарман» ойындары, «Серін» бағдарламалары және тағы басқа бастамалар іске асып, өз жұмыстарын көрсетіп жатыр.

2019 жыл - Жастар жылы. Жас ұрпақты тәрбиелеуде мемлекеттік жастар саясаты жауапкершілікті алға қойып, қоғамның біртұтастығына зиян келтірмейтіндей жастардың бастамаларына қолдау көрсетіп отырса, жастар келешегі жарқын болады. Жастардың қоғамға деген көзқарастары мен саяси, мәдени, рухани, әлеуметтік құндылықтары мемлекеттік жастар саясаты арқылы дұрыс қалыптасады. Осы ретте мемлекет тарапынан «Жастар

жылында» жастарға айқын бастамалар қажет болды. Жастар жылындағы бастамаларды дамыту жаңа қырынан көрініс тапты. Жастарды барынша мемлекеттік саясатқа бет бұру мақсатында алға қойған бастамалары мен идеяларын тиімді пайдалануына, қоғамға өз үлестерін қосуына, қажет болса заңнаманы жастардың мүддесіне орай жақсарту қажет. Мемлекеттік саясаттың сауатты жүргізілуі жас буынның жағдайын жақсартуға себепші болары анық. Жастардың сұранысы ол тек жастар жылында ғана емес, ары қарай еліміздің болашағының жарқын көрінісі.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына жолдаған өз Жолдауында сындарлы диалог елдің тұрақтылығына, оның одан әрі дамуына септігін тигізеріне тоқталды. Әсіресе, ол Жолдауда тиімді экономика, заңнамаларды жетілдіру, ұлт бірлігі мен азаматтардың қауіпсіздігіне бас назар аударды. 2020 жыл «Еріктілер жылы» болып бекітілді. Басты мақсат – ерікті қызметке азаматтарды, әсіресе, жастарды тарта отырып, белсенді өмірлік ұстанымын қалыптастыру болып табылады.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың VII шақырылымдағы Парламенттің бірінші сессиясының ашылуында сөйлеген сөзінде Мақсатымыз – озық дамыған елдердің қатарына қосылу, мемлекеттің басты міндеті – азаматтарымыздың толыққанды дамуына, әлауқатының артуына және жайлы тұрмысына жағдай жасау деп басып айтты.

Еліміздің ұзақ мерзімді дамуы - Сабақтастық, Әділдік және Өрлеу қағидаттарына негізделеді. Көздеген мақсатқа жету үшін барлық салаларда дәйекті өзгерістер жасаймыз. Ол үшін мынадай басымдықтарға мән беруіміз қажет - деді мемлекет басшысы[7].

Негізгі басымдықтардың бірі - азаматтық қоғам өкілдерінің белсенділігін арттыру, жастар саясатын жетілдіру және қайырымдылық қызметін қолдау. Себебі, бүгінгі жастар қазіргі қоғамның саяси, экономикалық және әлеуметтік, мәдени құрылымын айқындайтын катализатор болып табылады.

Осы орайда, Мемлекеттік жастар саясаты саласындағы заңнаманы жетілдіру – негізгі міндеттің бірі. Сонымен қатар, Президентіміз өткен жылы Үкіметтің бірқатар атқарған жұмыстарын атап көрсетті:

- «Тәуелсіздік ұрпақтары» атты ұлттық жоба
- мемлекеттік жастар саясаты және волонтерлік қызмет туралы заңдар

Ендігі мақсат:

- 1.«жастардың әлеуметтік қызметтері» деген ұғымды заң жүзінде ресімдеу
2. Қазақстанда «Жастардың даму индексын» енгізу

Қорытынды. Қазіргі біздің заманымызда ой ұшқыр, мінезі салмақты, қоғамға лайықты тұлға қажет. Әрбір жағдайға өз көзқарасын білдіре алатын, өзінің ой-пікірі бар болуы қажет екені екені айдан анық. Жастар қоғамның, тұтас мемлекеттің дамуына ықпалын тигізетін - қоғамның негізгі күші болып табылады. Қазақстан қоғамында қазіргі кезде бұрынғы ұрпақтардан айтарлықтай өзгеше, мүлдем жаңа зияткерлік тап: жаңа бағдар ұстанған, құндылық ұстанымдары ұтымды экономикалық іс-қимылдар арқылы табысқа жетуге бағытталған жастар қалыптасты.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Ильинский И.М., Алещенок С.В., Володин И.А., Голубева Т.Л., Елизаров В.В., Луков В.А., Саградов А.С., Юртаев В.И. *Молодежь планеты: Глобальная ситуация в 90-х годах, тенденции и перспективы.*-М., 1999.-324с.-С.54.
2. «Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік жастар саясаты туралы» Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 7 ппдедегі № 581 Заңы
3. Н.Назарбаев «Қазақстан 2030. Барлық Қазақстандықтардың өсіп-өркендеуіне, қауіпсіздігі және әл-ауқатының артуы» атты жолдауы
4. Симтиков Ж.Қ. *Қазіргі кездегі Қазақстан Республикасы жастар саясатының қалыптасуы мен жүзеге асу ерекшеліктері. 23.00.02.-мамандығы бойынша саяси ғыл.докт.ғыл.дiр.алу үшін дайынд.дисс.-Алматы:2005.-б. 105.*

5. ҚР Президенті Н.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламалық мақаласы «Егемен Қазақстан» газетін
6. Қазақстан-2050 Стратегиясы - қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты атты 2012 жылы 14 желтоқсанда Қазақстан халқына арнаған Жолдауы
7. Қасым-Жомарт Тоқаевтың VII шақырылымдағы Парламенттің бірінші сессиясының ашылуында сөйлеген сөзі, 15.01.2021

References:

1. Il'inskij I.M., Aleshchenok S.V., Volodin I.A., Golubeva T.L., Elizarov V.V., Lukov V.A., Sagradov A.S., YUrtaev V.I. Molodezh' planety: Global'naya situaciya v 90-h godah, tendencii i perspektivy.-M., 1999.-324s.-S.54.
2. «Qazaqstan Respublikasyndagy memlekettik zhastar sayasaty turaly» Qazaqstan Respublikasynyn 2004 zhylgy 7 ppldedegi № 581 Zaңy
3. N.Nazarbaev «Қазақстан 2030. Барлық Қазақстандықтардың өсіп-өркендеуіне, қауіпсіздігі және әл-ауқаттың артуы» атты zholdauy
4. Simtikov Zh.K. Qazirgi kezdegi Qazaqstan Respublikasy zhastar sayasatynyn qalyptasuy men zhyzege asu erekshelikteri. 23.00.02.-mamandygy bojnynsha sayasi zyl.dokt.zyl.dir.alu yshin dajynd.diss.-Almaty:2005.-b. 105.
5. QR Prezidenti N.Nazarbaevtyн «Bolashaqqa bagdar: ruhani zhangyru» badarlamalyg maqalasy «Egemen Qazaqstan» gazetin
6. Qazaqstan-2050 Strategiyasy - qalyptasqan memlekettin zhana sayasi bagyty atty 2012 zhyly 14 zheltoqsanda Qazaqstan halqyna arnagan Zholdauy
7. Qasym-Zhomart Toqaevtyн VII shaqyrylymdagy Parlamenttin birinshi sessiyasynyn ashylynynda sojlegen sozi, 15.01.2021

ХҒТАР 11.01.62

<https://doi.org/10.51889/2021-1.1728-8940.05>

Каппасова Г.М.,¹ Артыкбаева Г.Т.,¹ Мусагажсинова А.А.,¹ Алтыбасарова М.А.¹

¹ КЕАҚ Торайғыров Университеті
Қазақстан

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ САЯСАТЫН JAҢҒЫРТУ МӘСЕЛЕЛЕРІНЕ

Аңдатпа

Мақалада қазіргі кезеңдегі Қазақстан Республикасының экологиялық саясатын жаңғыртудың негізгі тетіктері қарастырылады. Авторлар нарықтық қатынастар жағдайында ел экономикасын дамытудың экологиялық стандарттарын сақтау мәселесіне ерекше назар аударады. Экологиялық стандарттардың талаптарына сәйкес мемлекетті басқарудағы жаңа тәсілдер мұқият зерттеген. Авторлар әлеуметтік-саяси мәселелерді жан-жақты талдайды сонымен қатар азаматтардың негізгі экологиялық құқықтары мен негіздерін де ашып көрсетеді. Мақалада негізгі экологиялық құқықтар анықталып, олардың адам өмірі мен денсаулығы үшін қолайлы қоршаған ортаға әсері көрсетіледі. Бұл бағытта қоғамдық бірлестіктер мен қоршаған ортаны қорғау қорларын құру құқығы; мемлекеттік органдардың қоршаған ортаға қатысты мәселелері бойынша шешімдер қабылдау процессіне қатысу құқығы; қоршаған ортаны қорғау саласындағы жиналыстарға, митингілерге, пикеттерге, шерулер мен демонстрацияларға, референдумдарға қатысу құқығы болып табылады; қоршаған ортаны қорғау мәселелері бойынша хаттармен, шағымдармен, арыздармен және ұсыныстармен мемлекеттік органдарға жүгіну және оларды қарауды талап ету құқығы; мемлекеттік органдар мен ұйымдардан уақтылы, толық және дұрыс экологиялық ақпарат алу